צָרִיךְ לוֹמַר (יח) [יח] (כט) **׳בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד׳** (ל) **בַּחֲשַׁאי: יד** [ק]**צָרִיךְ לְהַפְסִיק מְעַט** (לא) **בֵּין ׳לְעוֹלָם וָעֶד׳ ל׳וְאָהַבְתָּ׳ כְּדֵי לְהַפְסִיק בֵּין קַבָּלַת מַלְכוּת שָׁמַיִם לִשְׁאָר מִצְוֹת:** הגה וְיֵשׁ לְהַפְסִיק בְּפָסוּק רִאשׁוֹן בֵּין ׳יִשְׂרָאֵל׳ לַה׳ וּבֵין ׳אֱלֹהֵינוּ׳ לַה׳ הַשֵּׁנִי, כְּדֵי שֶׁיְּהֵא נִשְׁמָע: שְׁמַע יִשְׂרָאֵל כִּי ה׳ שֶׁהוּא אֱלֹהֵינוּ הוּא ה׳ אֶחָד (רוקח). וְיֵשׁ לְהַפְסִיק מְעַט בֵּין ׳אֶחָד׳ ל׳בָרוּךְ׳, כִּי עִקַּר קִבּוּל מַלְכוּת שָׁמַיִם הוּא פָּסוּק רִאשׁוֹן (אבודרהם): **טו** [ר]**צָרִיךְ לְהַפְסִיק בֵּין ׳הַיּוֹם - עַל לְבָבֶךָ׳ וּבֵין ׳הַיּוֹם - לְאַהֲבָה׳, שֶׁלֹּא יְהֵא נִרְאֶה הַיּוֹם וְלֹא לְמָחָר: טז** [ש]**צָרִיךְ לְהַפְסִיק בֵּין ׳נִשְׁבַּע׳ לַה׳, כְּדֵי לְהַטְעִים יָפֶה הָעַי״ן שֶׁלֹּא תְּהֵא נִרְאֵית כְּהֵ״א: יז** [ת]**צָרִיךְ לְהַתִּיז זַי״ן שֶׁל ׳תִּזְכְּרוּ׳, דְּלֹא לִשְׁתְּמַע ׳תִּשְׂקְרוּ׳ אוֹ ׳תִּשְׂכְּרוּ׳, וְהָוֵי כַּעֲבָדִים הַמְשַׁמְּשִׁים עַל־מְנָת לְקַבֵּל פְּרָס. וְכֵן צָרִיךְ לְהַתִּיז זַי״ן שֶׁל ׳וּזְכַרְתֶּם׳: יח** *[א]**יַדְגִּישׁ יו״ד שֶׁל ׳שְׁמַע יִשְׂרָאֵל׳** (לב) **שֶׁלֹּא תִּבָּלַע וְשֶׁלֹּא תֵּרָאֶה אֶל״ף, וְכֵן יו״ד דִּ׳וְהָיוּ׳ דְּלֹא לִשְׁתְּמַע ׳וְהָאוּ׳: יט** [ב]**צָרִיךְ לִתֵּן רֶוַח בֵּין ׳וְחָרָה׳ ל׳אַף׳ דְּלֹא לִשְׁתְּמַע ׳וְחָרַף׳: כ** [ג]**צָרִיךְ לִתֵּן רֶוַח בֵּין תֵּבָה שֶׁתְּחִלָּתָהּ כְּסוֹף תֵּבָה שֶׁלְּפָנֶיהָ, כְּגוֹן** (יג) [יג] (לג) **׳בְּכָל לְבָבְךָ׳, ׳עַל לְבַבְכֶם׳, ׳בְּכָל לְבַבְכֶם׳, ׳עֵשֶׂב בְּשָׂדְךָ׳, ׳וַאֲבַדְתֶּם מְהֵרָה׳, ׳הַכָּנָף פְּתִיל׳, ׳אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ׳: כא** [ד]**צָרִיךְ בְּכָל אֶל״ף שֶׁאַחַר מֵ״ם לְהַפְסִיק בֵּינֵיהֶם, כְּגוֹן ׳וְלִמַּדְתֶּם אֹתָם׳, ׳וּקְשַׁרְתֶּם אֹתָם׳, ׳וְשַׂמְתֶּם אֶת׳, ׳וּרְאִיתֶם אֹתוֹ׳** (׳וּזְכַרְתֶּם אֶת׳, ׳וַעֲשִׂיתֶם אֶת׳), **שֶׁלֹּא יְהֵא נִרְאֶה** (לד) **כְּקוֹרֵא ׳מוֹתָם׳ ׳מֵת׳: כב** [ה]**אַף**

ק טור מהא דרבי מאיר שם ר שם בפסחים ש ירושלמי דברכות דף ע״ד ת שם בירושלמי א הראב״ד ב הרא״ש שם בפרק ב דברכות ג שם בגמרא ט״ו ד רבנו יונה בספר היראה וכתוב בהגהות מימוני פרק ב בהלכות קריאת שמע שכן נהגו ה שם בספר היראה

שַׁעֲרֵי תְשׁוּבָה

שֶׁהוּא בְּקָמֵץ לֹא יְמַהֵר בִּקְרִיאָתָהּ שֶׁהוּא ת״ג ע״ש: [יח] **בשכמל״ו.** עבה״ט. וְעַיֵּן לְקַמָּן סי׳ סו לְעִנְיַן הַפְסָק. וּבְמח״ב כָּתַב בְּשֵׁם הַרַמ״ע שֶׁאֵין לְהַפְסִיק בְּאֶמְצַע שְׁמַע וְלֹא בְּאֶמְצַע בשכמל״ו כְּלָל אֲבָל בֵּין ב׳ פְּסוּקִים אֵלּוּ דִּינוֹ כִּבְאֶמְצַע הַפֶּרֶק ע״ש: [יג] **בְּכָל לְבָבְךָ.** עבה״ט. וְעַיֵּן בְּש״צ בְּשֵׁם הַסֵּפֶר שְׁתֵּי יָדוֹת שֶׁכְּדֵי לְסַמֵּךְ הַתֵּבוֹת שֶׁבְּמַקָּף יֵשׁ לַעֲמֹד קְצָת בְּמִלָּה הַקּוֹדֶמֶת, כְּגוֹן וְנָתַתִּי מְטַר־אַרְצְכֶם, צָרִיךְ לַעֲמֹד קְצָת בְּמִלַּת וְנָתַתִּי וְאַז יַקַּל עָלָיו לִקְרוֹת מְטַר־אַרְצְכֶם בְּמַקָּף, וְכָתַבְתִּי זֶה לְפִי שֶׁרָאִיתִי הַרְבֵּה אֲנָשִׁים שֶׁלֹּא יָדְעוּ זֶה וְלֹא לָמְדוּ מַרְבּוֹתֵיהֶם כַּאֲשֶׁר קַבַּלְתִּיהוּ אֲנִי כו׳. וּמַהֲרַ״מ נִיגְרִין כָּתַב שֶׁמ״כ לְהַפְסִיק בֵּין אַף לַה׳, וְנִרְאֶה הַטַּעַם שֶׁלֹּא יִהְיֶה נִרְאֶה כְּאוֹמֵר שֶׁהַשֵּׁם הוּא אַף ח״ו. וַאֲנִי אוֹמֵר שֶׁאֵין לִשְׁמֹעַ לְאֵלּוּ הַבּוֹדִים הַפְסָקוֹת מִלִּבָּם, וְאַדְרַבָּה צָרִיךְ לְהַזְהֵר שֶׁלֹּא יַפְסִיק בֵּין אַף לַה׳ כְּלָל שֶׁיֵּשׁ מַקָּף כו׳, וְאֶפְשָׁר שֶׁכַּוַּנַת

בֵּאוּר הֲלָכָה

דִּלְפִי סְבָרַת רַבִּי מֵאִיר לֹא הָיָה צָרִיךְ כְּלָל לוֹמַר בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד לְפֵרוּשׁ רַשִׁ״י, אֶלָּא וַדַּאי דְּאַף לְרַבִּי יְהוּדָה בְּדִיעֲבַד אֵין מַחֲזִירִין אוֹתוֹ. וְעוֹד, מֵרֵישׁ פֶּרֶק ב דִּבְרָכוֹת מוּכָח כִּדְבָרַי, דְּאִיתָא שָׁם: הָיָה קוֹרֵא בַּתּוֹרָה [פָּרָשַׁת קְרִיאַת שְׁמַע, כִּדְפֵרֵשׁ רַשִׁ״י] וְהִגִּיעַ זְמַן הַמִּקְרָא, אִם כִּוֵּן לִבּוֹ יָצָא, וְהֲלֹא לֹא אָמַר בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד? אֶלָּא וַדַּאי דְּיָצָא בְּדִיעֲבַד. וְהָתִינַח אִם נְפָרֵשׁ ״אִם כִּוֵּן לִבּוֹ״ לָצֵאת (דְּזֶה לְשׁוֹן הַגְּמָרָא שָׁם: שְׁמַע מִנָּהּ מִצְוֹת צְרִיכוֹת כַּוָּנָה, מַאי אִם כִּוֵּן לִבּוֹ? לִקְרוֹת; לִקְרוֹת? וְהָא קָא קָרֵי? בְּקוֹרֵא לְהַגִּיהַּ), נוֹכַל לֵאמֹר גַּם־כֵּן דְּמִירֵי דְּאָמַר בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד, אֲבָל אִם נְפָרֵשׁ ״כִּוֵּן לִבּוֹ״ לִקְרוֹת בַּתּוֹרָה סְתָם וְאַף־עַל־פִּי־כֵן יָצָא, כִּדְחִיַּת הַגְּמָרָא שָׁם, בְּוַדַּאי לֹא מִירֵי דְּאָמַר בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד, וְאַף־עַל־פִּי־כֵן יָצָא. [הג״ה: וְסָבוּר הָיִיתִי לְהַעֲמִיס עִנְיָן זֶה בְּדִבְרֵי הַיְרוּשַׁלְמִי רֵישׁ פֶּרֶק ב דִּבְרָכוֹת בַּמֶּה שֶׁאָמַר שָׁם: וְאֵינוֹ מַפְסִיק וְלֹא תָּנִינְתָהּ וְכוּ׳, הַיְנוּ, הַאִם אֵינוֹ מַפְסִיק לוֹמַר בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד, וְאַף־עַל־פִּי־כֵן לֹא תָּנֵי דָּבָר זֶה, וְהוּא הַדִּין לְעִנְיַן הַבְּרָכוֹת אֶפְשָׁר דַּוְקָא אִם בֵּרֵךְ אוֹתָם, עַיֵּן שָׁם בִּירוּשַׁלְמִי, וְאִם־כֵּן יִהְיֶה מִזֶּה סִיַּעְתָּא לְדִבְרֵי הַלְּבוּשׁ; אַךְ מִדְּהַשְׁמִיטוּ הַפּוֹסְקִים זֶה מִסְתָּמָא אֵין מְפָרְשִׁין כֵּן לְהַיְרוּשַׁלְמִי]. וְאֵין לִדְחוֹת דְּהַמִּשְׁנָה אַתְיָא כְּרַבִּי מֵאִיר הַנַּ״ל דְּאֵין לוֹמַר בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד; חֲדָא, דְּרַבִּי מֵאִיר גּוּפָא סוֹבֵר דְּצָרִיךְ לוֹמַר בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד, כְּמוֹ דְּאִיתָא לְהָדְיָא בִּירוּשַׁלְמִי בִּפְסָחִים בְּפֶרֶק מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ, וְאֲפִלּוּ לְרַשִׁ״י הַנַּ״ל דְּהָיָה לוֹ גִּרְסָא אַחֶרֶת בַּיְרוּשַׁלְמִי בָּזֶה כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ הַמְפָרְשִׁים, מִכָּל מָקוֹם אֵין לוֹמַר כֵּן, דְּאִם־כֵּן אֵיךְ הֶעְתִּיקוּ כָּל הַפּוֹסְקִים אֶת דִּין הַמִּשְׁנָה בִּסְתָמָא, וְלֹא אִשְׁתְּמִיט אֶחָד מֵהֶם לוֹמַר דִּלְדִידָן דְּפַסְקִינָן כְּרַבִּי יְהוּדָה לֹא יָצָא בִּסְתָמָא רַק אִם אָמַר בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד, אֶלָּא וַדַּאי דִּבְכָל גַּוְנֵי יָצָא. וּמַה שֶּׁהֵבִיא הַמָּגֵן־אַבְרָהָם רְאָיָה מִסִּימָן סו סָעִיף ו, דְּשָׁם פּוֹסֵק דְּאֵין לְהַפְסִיק בַּאֲמִירַת בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד אִם לֹא שֶׁיָּרֵא שֶׁמָּא יְהַרְגֶנּוּ, אַלְמָא דְּהוּא בִּכְלַל קַבָּלַת מַלְכוּת שָׁמַיִם כְּמוֹ פָּסוּק רִאשׁוֹן שֶׁל שְׁמַע, אֵין רְאָיָה לָזֶה, דְּגַם אָנוּ מוֹדִין דְּעֶצֶם אֲמִירַת בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד הוּא עִנְיָן גָּדוֹל, אֲבָל אֵין רְאָיָה מִזֶּה שֶׁאִם דִּלֵּג שֶׁיִּצְטָרֵךְ לַחֲזֹר לְרֹאשׁ; דְּגַם אִם דִּלֵּג מִגּוּפָא שֶׁל הַפָּרָשָׁה, אִם לֹא שֶׁגִּלְּתָה לָנוּ הַתּוֹרָה ״וְהָיוּ״ שֶׁלֹּא יִקְרָא לְמַפְרֵעַ לֹא הָיָה צָרִיךְ עַל־יְדֵי־זֶה לַחֲזֹר לְרֹאשׁ, וּמִנַּיִן לָנוּ לְהַחֲמִיר גַּם־כֵּן בַּאֲמִירַת בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד דְּתִקְּנוּ וְהוֹסִיפוּ רַבָּנָן. וְלוּלֵי דְּמִסְתָּפִינָא הֲוָה אֲמִינָא דְּגַם הַלְּבוּשׁ מוֹדֶה בָּזֶה, דְּלֹא אָמַר רַק שֶׁצָּרִיךְ לְהַחֲזִיר וְלֹא הָוֵי כִּשְׁאָר פָּסוּק שֶׁבִּקְרִיאַת שְׁמַע שֶׁאֵין צָרִיךְ לַחֲזֹר עֲבוּר הַכַּוָּנָה אֲפִלּוּ אִם לֹא הִתְחִיל עֲדַיִן הַפָּסוּק שֶׁאַחֲרָיו, וְנַפְקָא־מִנָּהּ אִם הוּא עוֹמֵד קֹדֶם וְאָהַבְתָּ, אֲבָל אִם כְּבָר קָרָא קְרִיאַת שְׁמַע אַךְ שֶׁדִּלֵּג בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד אֵין צָרִיךְ לַחֲזֹר עֲבוּר זֶה, רַק יֹאמַר אוֹתוֹ בְּמָקוֹם שֶׁנִּזְכַּר, וְאֶפְשָׁר דְּגַם זֶה אֵין צָרִיךְ מִצַּד הַדִּין:

* **יַדְגִּישׁ יו״ד שֶׁל ׳שְׁמַע יִשְׂרָאֵל׳ וְכוּ׳.** וְעַיֵּן בְּסֵפֶר יְסוֹד וְשֹׁרֶשׁ הָעֲבוֹדָה, שֶׁמַּרְאֶה לְעֵין כֹּל אֶת גֹּדֶל קַלְקוּלֵי הַתֵּבוֹת וְחֶסְרוֹן הָאוֹתִיּוֹת בְּמִי שֶׁאֵינוֹ נִזְהָר בִּקְרִיאָתָהּ:

בְּאֵר הֵיטֵב

בְּסוֹף מִזְמוֹר מ״א. וּבִירוּשַׁלְמִי בְּפֶרֶק הַקּוֹרֵא אֶת הַמְּגִלָּה אִיתָא דְּלָאו דַּוְקָא מוֹדִים מוֹדִים מְשַׁתְּקִין אוֹתוֹ אֶלָּא ה״ה שְׁמַע שְׁמַע אָמֵן אָמֵן ע״ש, א״כ ע״כ מַכְרָחִים אָנוּ לוֹמַר דִּקְרָא דְּאוֹמֵר אָמֵן וְאָמֵן וָא״ו הִפְסִיק הָעִנְיָן, וְתֵמַהּ עַל הַב״י דְּאִשְׁתְּמִיט מִנֵּהּ הַיְרוּשַׁלְמִי, יַד־אַהֲרֹן רְעַיֵּן פר״ח. מִי שֶׁנִּזְדַּמֵּן לוֹ לַעֲנוֹת אָמֵן עַל ב׳ דְּבָרִים אֶפְשָׁר דְּאַחַד יַעֲלֶה לְכָאן וּלְכָאן וְאִם יֹאמַר אָמֵן וְאָמֵן עָדִיף טְפֵי, הלק״ט ח״א סי׳ פה, וְע״ל סי׳ נו ס״ק ה משׁ״ש: (יח) **בשכמל״ו.** וְאִם לֹא אָמַר בשכמל״ו אֵין מַחֲזִירִין אוֹתוֹ, ש״ג ב״ח, אֲבָל בִּלְבוּשׁ כ׳ שֶׁאֲפִלּוּ אֲמָרוֹ וְלֹא אֲמָרוֹ בְּכַוָּנָה צָרִיךְ לַחֲזֹר וְכ״מ רֵישׁ סִימָן סו: (יג) **בְּכָל לְבָבְךָ.** פֵּרוּשׁ שֶׁיִּקְרָא בְּעִנְיָן שֶׁיִּשְׁתַּמַּע שֶׁהֵם שְׁנֵי לָמְדִי״ם, אֲבָל מ״מ צָרִיךְ מַקָּף בֵּינְתַיִם כִּי בְּלֹא מַקָּף צָרִיךְ לִקְרוֹת בְּכֹל בְּחוֹלָם וּבְמַקָּף בְּקָמֵץ, וְהַטַּעַם כִּי

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

וְעַיֵּן בְּמָגֵן־אַבְרָהָם שֶׁמַּקֵּל בַּדָּבָר, אֲבָל הָאַחֲרוֹנִים הִסְכִּימוּ לֶאֱסֹר. (יז) וְאִם הוּא אוֹמֵר ״אָמֵן וְאָמֵן״ שָׁרֵי, כְּדִכְתִיב ״בָּרוּךְ ה׳ לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן״. וְעַיֵּן בִּפְרִי־מְגָדִים שֶׁכָּתַב דָּבָר חָדָשׁ בָּזֶה וְהוּא, דְּיֵשׁ תְּרֵי גַוְנֵי אָמֵן: אֶחָד, שֶׁאֲנִי מַאֲמִין וּמְחַזֵּק שֶׁכֵּן הוּא הָאֱמֶת, וְהַשֵּׁנִי, שֶׁהוּא פֵּרוּשׁ שֶׁל בַּקָּשָׁה, רוֹצֶה לוֹמַר, שֶׁיֵּאָמְנוּ הַדְּבָרִים וְיִמָּלֵא מִשְׁאֲלוֹתֵינוּ, וְאִם־כֵּן בִּבְרָכָה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ שְׁנֵי עִנְיָנִים, עַל דֶּרֶךְ מָשָׁל ״רְפָאֵנוּ ה׳ וְנֵרָפֵא, רוֹפֵא חוֹלֵי כו׳״, שַׁפִּיר יֵשׁ לוֹמַר ב׳ פְּעָמִים אָמֵן. (יח) וְאִם נִזְדַּמֵּן לוֹ לַעֲנוֹת עַל שְׁנֵי דְּבָרִים, אֶפְשָׁר דְּאָמֵן אֶחָד יַעֲלֶה לְכָאן וּלְכָאן, וְאִם יֹאמַר ״אָמֵן וְאָמֵן״ עָדִיף טְפֵי[19]: **יג** (כט) **׳בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד׳.** וְאִם לֹא אָמַר, יֵשׁ דֵּעוֹת בֵּין הַפּוֹסְקִים אִם מַחֲזִירִין אוֹתוֹ, עַיֵּן בְּמָגֵן־אַבְרָהָם וְעַיֵּן בְּבֵאוּר הֲלָכָה[20]: (ל) **בַּחֲשַׁאי.** שֶׁכְּשֶׁקָּרָא יַעֲקֹב אָבִינוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם לְבָנָיו, בִּקֵּשׁ לְגַלּוֹת לָהֶם אֶת הַקֵּץ[21], כְּדִכְתִיב ״וְאַגִּידָה לָכֶם אֵת אֲשֶׁר יִקְרָא אֶתְכֶם בְּאַחֲרִית הַיָּמִים״, וְנִסְתַּלְּקָה מִמֶּנּוּ שְׁכִינָה וְלֹא הִנִּיחַתּוּ לְגַלּוֹתוֹ; אָמַר לְבָנָיו: שֶׁמָּא יֵשׁ בָּכֶם מִי שֶׁאֵינוֹ הָגוּן? פָּתְחוּ כֻלָּם וְאָמְרוּ: שְׁמַע יִשְׂרָאֵל ה׳ אֱלֹהֵינוּ ה׳ אֶחָד, פָּתַח הַזָּקֵן וְאָמַר: בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד. וְאָמְרוּ רַבָּנָן: הֵיכִי נַעֲבִיד? נֵימְרֵהּ, לָא אֲמַר מֹשֶׁה[22]; לָא נֵימְרֵהּ, הָא אֲמַר יַעֲקֹב; תִּקְּנוּ לֵאמֹר אוֹתוֹ בַּחֲשַׁאי[23], וְהוּא הֶכֵּר שֶׁאֵינוֹ מִן הַפָּרָשָׁה הַכְּתוּבָה בַּתּוֹרָה, רַק יַעֲקֹב אֲמָרוֹ: **יד** (לא) **בֵּין ׳לְעוֹלָם וָעֶד׳.** דְּ״בָרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד״ גַּם־כֵּן בִּכְלַל קַבָּלַת מַלְכוּת שָׁמַיִם הוּא[24], עַל־כֵּן צָרִיךְ לְהַמְתִּין אַחֲרָיו מְעַט: **יח** (לב) **שֶׁלֹּא תִּבָּלַע וְכוּ׳.** הַשַּׁלְחָן־עָרוּךְ נָקַט בְּהָנֵי פְּסוּקֵי, וְהוּא הַדִּין בְּכָל קְרִיאַת שְׁמַע יִרְאֶה שֶׁלֹּא לְהַבְלִיעַ הָאוֹתִיּוֹת וְלֹא לְהַחֲלִיפָם בְּאוֹתִיּוֹת אֲחֵרוֹת[25], כְּגוֹן פָּסוּק וְאָהַבְתָּ וְגוֹ׳, לֹא יֵרָאֶה כְּמִי שֶׁקּוֹרֵא ״וְאָהַפְתָּ״, ״לְבָפְךָ״, ״נַבְשְׁךָ״, ״מוֹדֶיךָ״, וּכְהַאי גַּוְנָא בְּכָל קְרִיאַת שְׁמַע יִזָּהֵר לִקְרוֹת בְּמִתּוּן כָּל תֵּבָה וְתֵבָה בִּפְנֵי עַצְמָהּ, וּלְהוֹצִיא אֶת הַתֵּבָה מִפִּיו כְּהִלְכָתָהּ, וְיֻשְׁלְמוּ לוֹ כָּל רְמַ״ח אֵיבָרָיו עַל־יְדֵי זֶה, וְכַנַּ״ל בְּסָעִיף־קָטָן ו. וְעַיֵּן לְקַמָּן בְּסִימָן סב בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה סָעִיף־קָטָן א: **כ** (לג) **׳בְּכָל לְבָבְךָ׳.** אֵין הַכַּוָּנָה שֶׁיַּפְסִיק בֵּינֵיהֶם, (יט) רַק שֶׁיִּקְרָא בְּעִנְיָן שֶׁיִּשְׁתַּמַּע שֶׁהֵם שְׁנֵי לָמְדִי״ן[26], אֲבָל מִכָּל מָקוֹם צָרִיךְ מַקָּף בֵּינְתַיִם, כִּי בְּלֹא מַקָּף צָרִיךְ לִקְרוֹת ״בְּכֹל״ בְּחוֹלָ״ם, וּבְמַקָּף בְּקָמֵ״ץ: **כא** (לד) **כְּקוֹרֵא ׳מוֹתָם׳.** אֵלִיָּה רַבָּה הֵבִיא בְּשֵׁם שְׁלָ״ה דְּהוּא הַדִּין בְּכָל אֶל״ף שֶׁאַחַר מֵ״ם צָרִיךְ לְהַפְסִיק, כְּגוֹן ״וַעֲבַדְתֶּם אֱלֹהִים אֲחֵרִים״, ״עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר״

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(יז) לְבוּשׁ: (יח) הֲלָכוֹת קְטַנּוֹת, בְּאֵר הֵיטֵב: (יט) מָגֵן־אַבְרָהָם:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél (France) : 01.80.91.62.91
Tél (Israël) : +972.77.466.03.32
contact@torah-box.com

הִלְכוֹת קְרִיאַת שְׁמַע סִימָן סא סב

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק לז]

עַל־כֵּן יִרְאֶה לִקְרוֹתָהּ בְּנַחַת, דְּאִי לָאו הָכֵי יִשְׁתַּנֶּה לִפְעָמִים הֲבָנַת דְּבָרָיו עַל־יְדֵי זֶה[27].

27) וכשתשתנה הבנת הדברים, כתב לקמן (סי' קמב ס"ק ד) לגבי קריאת התורה שמחזירין אותו, ואף אם טעה בנגינה ועל ידי זה השתנה הענין, כתב בשם שולחן עצי שיטים שחוזר. ולענין קריאת שמע, ראה לקמן (סי' סב ס"ק א) ובמה שכתבנו שם.

[משנ"ב ס"ק לט]

וְכֵן בְּפָרָשָׁה שְׁנִיָּה כְּשֶׁמַּזְכִּיר עִנְיַן תְּפִלִּין צָרִיךְ לְמַשְׁמֵשׁ[28].

28) וכן הנוהגים להניח תפילין לפני שאומרים ברכות השחר, כתב לעיל (סי' כה ס"ק יג) שבברכת 'עוטר ישראל' יש שמדקדקים למשמש בתפילין של יד ושל ראש.

וכשממשמש, כתב הכף החיים (ס"ק סו) בשם ספר חסד לאלפים, שלא ימשמש כאשר ימשש העוור בלי שום לב מצות אנשים מלומדה, אלא אחר כוונת הלב הן הדברים, שיזכור התפילין ומה שכתוב בהן, וישעבד מוחו וליבו להקב"ה, וישמח שעטרנו הקב"ה בהן וקדשנו במצוותיו.

ומי שידו סמוכה יותר לתפילין של ראש, כתב הגרש"ז אויערבך (שיח הלכה סי' כח אות ט) שאף על פי שמעיקר הדין יש להקדים למשמש בתפילין של ראש, משום ש'אין מעבירין על המצוות', מ"מ מי שמתפלל בציבור ראוי שלא יעשה כן, כדי שלא יבואו הרואים לטעות שכך יש לנהוג תמיד. עוד כתב שם, שמ"מ טוב יותר להקדים ולמשמש בתפילין של ראש כדי שלא להעביר על המצוה, ולאחר מכן יעשה כסדר המבואר בשו"ע, דהיינו ימשמש בתפילין של יד ושוב בתפילין של ראש.

ולמשמש במזוזה כשאומר בקריאת שמע 'וכתבתם על מזוזות ביתך', כתב הב"י (סי' כד ד"ה כתב הר"ר דוד) בשם שו"ת הריב"ש (ח"ב סי' תפו) שאינו צריך, כיון שלא אמרו למשמש אלא בדבר שהוא לבוש בו ומזומן לפניו, ולא במה שקבוע בכותל, ועוד, שהטעם למשמש בציצית הוא משום שכתוב בה 'וראיתם אותו' כדי שיבוא לידי זכירה, ובתפילין ימשמש כדי שיהיה זריז בהן, וכמו שמבואר בגמ' (שבת יב, א) שחייב אדם למשמש בתפילין בכל שעה, קל וחומר מציץ, אבל במזוזה אינו כן. וכן כתב בשו"ת הרשב"ש (סי' כו), והביא שהשואל כתב עוד טעם, שציצית ותפילין הן חובת הגוף, אבל מזוזה היא חובת הבית.

והמנהג לנשק את היד שבה ממשמש בתפילין אחר שמשמש בהן, לא הוזכר בדבריו, והערוך השלחן (ס"י) כתב שיש נושקים היד שבה ממשמש בתפילין, ואינו עיקר, אמנם החיי אדם (כלל יד סט"ו) והקצוש"ע (סי' י סי"ז) כתבו שינשק את היד, והפתחי שערים (על שערי אפרים שער י ס"ק ז) ביאר שעל ידי הנגיעה בתפילין באה קדושה ליד. והגרש"ז אויערבך (אשי ישראל פ"כ הע' ל) היה נוהג ליתן הרצועות או הטלית על התפילין ואותן היה מנשק. ולענין נישוק הציצית, ראה מה שכתבנו לעיל סי' כד ס"ק ד.

[משנ"ב ס"ק מ]

לְעִנְיַן אִם יוֹצֵא בִּקְרִיאַת שְׁמַע עַל־יְדֵי אַחֵר שֶׁיְּכַוֵּן לְהוֹצִיאוֹ, עַיֵּן בְּמָגֵן־אַבְרָהָם וּפְרִי־מְגָדִים, וְרֹב הָאַחֲרוֹנִים סוֹבְרִים דְּיוֹצֵא בָּזֶה[29].

29) ואם אותו אחר הקורא את קריאת שמע כבר יצא ידי חובה, כתב בשו"ת בנין שלמה (סי' ח) שתלוי במחלוקת שהביא הטור לקמן (סי' רעא) לענין קידוש, באופן שהמקדש כבר יצא ידי חובה האם יכול להוציא אחרים, ולדעת הסוברים שבקידוש יכול להוציא אף שכבר יצא ידי חובה, הוא הדין בקריאת שמע. ובמשנ"ב לקמן (סי' רעג ס"ק כ) הביא שנחלקו הפוסקים לגבי מי שכבר יצא ידי חובת קידוש, האם יכול להוציא אחרים ידי חובה גם באופן שהשומע יכול לקדש בעצמו, ובביה"ל שם (ס"ד ד"ה והוא) כתב שבדיעבד יכול להוציא אחרים בכל אופן.

ובטעם החולקים, כתבו הפר"ח (סי' סב ס"א) והפמ"ג (שם א"א ס"ק ב) בשם שו"ת מהר"ם אלשקר (סי' י), שמצות קריאת שמע היא בקריאה דוקא, ולא בשמיעה, שהרי כתוב 'ודברת בם'. וטעם נוסף כתב בספר אמרי נועם (לגר"א ברכות ב, א) שקריאת שמע היא קבלת עול מלכות שמים, וצריך שכל אחד יקבל עליו עול מלכות שמים בעצמו.

[משנ"ב שם]

וַאֲפִלּוּ בִּלְשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ בָּעִינָן דַּוְקָא שֶׁיָּבִין הַשּׁוֹמֵעַ, עַיֵּן בְּסִימָן קצג סָעִיף א[30] וכו', אֲפִלּוּ אֵינָם מְבִינִים בִּלְשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ יוֹצְאִים[31].

30) שם (ס"ק ה) כתב לענין ברכת המזון, שהמנהג שיוצאים בלשון הקודש אף מי שאינו מבין, ואפילו בדברים שהם מן התורה כמו קידוש לנשים, ומ"מ יותר טוב שיאמרו מילה במילה עם מי שמוציאם, שבזה יצאו ידי חובה לכל הפוסקים. ועוד כתב שכדאי לעשות כן לכל הדעות, כיון שאי אפשר לכוון ולשמוע היטב, וכפי שכתב לקמן (סי' קפג ס"ק כז) לגבי ברכת המזון, שאם השומעים מסיחים דעתם ואינם מכוונים לדברי המוציאם, חסר להם את כל ברכת המזון ומבטלים עשה דאורייתא, וכן כתב לקמן (סי' ריג ס"ק ט) לגבי להוציא בברכת הנהנין, שיותר טוב שיברך כל אחד ואחד מילה במילה עם המברך, וכתב שם (ס"ק יב) שנהגו לא לצאת ידי חובה בשמיעת חבירו אף שהוא נגד הדין, ואפשר שהוא משום שאין בקיאין להתכוון לצאת ולהוציא ידי חובה. וראה מה שכתבנו לקמן סי' קכד ס"ק ב.

31) אמנם בביה"ל לקמן (סי' קצג ס"א ד"ה אינו) כתב שבב"ח (שם) ובלבוש (סי' קצט ס"ז) משמע שלא כדבריו, וכן באליה זוטא (שם ס"ק ד) כתב שבלבוש מבואר שלא כדברי הברכת אברהם הנ"ל.

סִימָן סב

מִי שֶׁלֹּא דִקְדֵּק בִּקְרִיאַת שְׁמַע אוֹ לֹא הִשְׁמִיעַ לְאָזְנוֹ

[משנ"ב ס"ק א]

עִנְיַן לֹא דִקְדֵּק הוּא שֶׁלֹּא נָתַן רֶוַח בֵּין הַדְּבֵקִים[1].

1) וכשאומר 'על לבבך' ולא נתן רווח, תמה בשו"ת אגרות משה (או"ח ח"ה סי' ד) מדוע שיצא ידי חובה הרי מחסיר אות אחת, ותירץ שכיון שאנשים רגילים לדבר כך, זה נחשב ללשון, והרי מותר לקרוא קריאת שמע בכל לשון, וגם לשון שהשתבש נקרא לשון כמו כנויי נדרים. ועוד תירץ (שם סי' ה סוף אות א) שאנו תולים שלא קרא במהירות כל כך עד שהחסיר אותיות, אבל אם באמת קראה במהירות, לא יצא כיון שהחסיר למ"ד אחת מ'על לבבך', ועיין לעיל סי' סא ס"ק לז ובמה שכתבנו שם.

[ביה"ל ד"ה יכול]

וּרְאָיָה לִדְבָרַי מִקִּדּוּשִׁין ו' ע"א: הָאוֹמֵר חֲרוּפָתִי, בִּיהוּדָא מְקֻדֶּשֶׁת[2].

2) ועל ראיה זו הקשה הגר"י הוטנר (בספרו תורת הנזיר פ"א ה"ח) ש'חרופתי' במובן של ארוסה לכאורה אינו אלא לשון עילגים, ודומה לכנויים שכתב הרמב"ם שמועילים דוקא באותו מקום, אך בלשון ממש יתכן שמועילה אמירתו אפילו במקום שאין מדברים בו. ומובא בספר הזכרון על הגר"י הוטנר (סי' כט) ששאל שאלה זו את הגרח"ע גרודז'ינסקי והסכים עמו, ושלח לשאול את הח"ח שהיה כבר בזקנותו, ואמר הח"ח שזוכר שכשלמד, הסוגיא היתה ברורה.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél (France) : 01.80.91.62.91
Tél (Israël) : +972.77.466.03.32
contact@torah-box.com

יום ה' כ"א כסלו תשע"ו - (כ"ב כ"ג כסלו חזרה שישי שב"ק)

הִלְכוֹת קְרִיאַת שְׁמַע סִימָן סא סב

צו בְּאֹר הַגּוֹלָה

בְּפִסּוּקֵי דְזִמְרָה וּבַתְּפִלָּה צָרִיךְ לְדַקְדֵּק בָּהֶן: הגה וְהוּא הַדִּין הַקּוֹרֵא בַּתּוֹרָה וּבִנְבִיאִים וּבִכְתוּבִים (לה) יֵשׁ לְזָהֵר (ב"י בשם הרד"ק): **כג** [1]צָרִיךְ לְדַקְדֵּק שֶׁלֹּא יַרְפֶּה הֶחָזָק הָרָפֶה, וְלֹא יְחַזֵּק הָרָפֶה וְלֹא יָנִיד (יג) (לו) הַנָּח: **כד** [2]צָרִיךְ לְקָרוֹת קְרִיאַת שְׁמַע בַּטְעָמִים כְּמוֹ שֶׁהֵם בַּתּוֹרָה: הגה אֲבָל לֹא נָהֲגוּ (לז) כֵּן בְּמִדִּינוֹת אֵלּוּ. וּמִכָּל מָקוֹם הַמְדַקְדְּקִים מֹחֲמִירִים (יד) [יד] (לח) בְּכָךְ: **כה** (לט) [3]כְּשֶׁיֹּאמַר 'וּקְשַׁרְתָּם לְאוֹת עַל יָדֶךָ' יְמַשְׁמֵשׁ בִּתְפִלִּין שֶׁל יָד, וּכְשֶׁיֹּאמַר 'וְהָיוּ לְטֹטָפֹת בֵּין עֵינֶיךָ' יְמַשְׁמֵשׁ בְּשֶׁל רֹאשׁ, וּכְשֶׁיֹּאמַר 'וּרְאִיתֶם אֹתוֹ' יְמַשְׁמֵשׁ בְּשְׁתֵּי צִיצִיּוֹת שֶׁלְּפָנָיו (וְעַיֵּן לְעֵיל סִימָן כד סָעִיף ד): **כו** (מ) [4]יֵשׁ נוֹהֲגִים לִקְרוֹת קְרִיאַת שְׁמַע בְּקוֹל רָם וְיֵשׁ נוֹהֲגִים לִקְרוֹתוֹ בְּלַחַשׁ: הגה וּמִכָּל מָקוֹם יֹאמְרוּ פְּסוּק רִאשׁוֹן בְּקוֹל רָם, וְכֵן נוֹהֲגִין (כל־בו):

ו הַרַמְב"ם שָׁם
ז רַבֵּנוּ יוֹנָה בְּפֶרֶק ב דִּבְרָכוֹת מֵהֲרִיא דְּפָסְחִים נ"ו
ח תְּשׁוּבַת הָרִיב"ש סִימָן תִּפּוּ
ט תְּשׁוּבַת הָרַשְׁבָּ"א

סב מִי שֶׁלֹּא דִקְדֵּק בִּקְרִיאַת שְׁמַע אוֹ לֹא הִשְׁמִיעַ לְאָזְנוֹ, וּבוֹ ה' סְעִיפִים:

א בְּרָכוֹת ט"ו וּבְרָבִי יוֹסֵי
ב שָׁם י"ג סוֹטָה ל"ב

א [א]אַף־עַל־פִּי שֶׁמִּצְוָה לְדַקְדֵּק בְּאוֹתִיּוֹתֶיהָ, קָרָאָהּ (א) וְלֹא דִקְדֵּק בָּהֶן (ב) יָצָא: **ב** *[ב]יָכוֹל לִקְרוֹתָהּ

בַּאֵר הֵיטֵב

לְעוֹלָם לֹא בָּאָה הַנָּח נִרְאֶה אַחַר ת"ג, אִם לֹא שֶׁבָּאָה הַנְּגִינָה תַּחַת הת"ג כְּמְבֹאָר אֵצֶל הַמְדַקְדְּקִים, מש"ה בְּמָקוֹם לֹא בָּאָה לְעוֹלָם הַנְּגִינָה אֶלָּא תַּחַת תֵּבָה הַשְּׁנִיָּה, מִמִּילָא מִשְּׁנָה הַחוֹלֶם לְקָמֵץ־חָטֵף שֶׁהִיא ת"ק כְּדֵי שֶׁיָּכוֹל לְבוֹא אַחֲרֶיהָ נָח נִרְאֶה, וְאַעפ"כ אֵינוֹ זָז מִגְּזֵרָתוֹ כְּמ"ש רַשׁ"י בְּחֻמָּשׁ פ' יִתְרוֹ פְּסוּק כד פֶּן־יִפְרֹץ־בָּם ע"ש. וְכֵן נְמִי אֵת בְּצִיר, וּכְשֶׁבָּאָה בְּמָקוֹם מִשְׁתַּנֶּה לְתוֹלַדְתּוֹ בְּקַגּוֹל מִן הַשָּׁעָה הַזֹּאת: (יג) הַנָּח. שְׁן"א הַנַּחְשֶׁפֶת כְּגוֹן בְּסוֹף תֵּבָה וּ בְּאֶמְצַע תֵּבָה הַבָּאָה אַחַר ת"ק, וְשִׁוְ"א נָד נִקְרָא הַמִּתְנוֹעֵעַת, כְּגוֹן בְּרֹאשׁ תֵּבָה אוֹ בְּאֶמְצַע תֵּבָה אַחַר ת"ג, וְסִימָן ת"ג 'פִּתּוּחֵי חוֹתָם', רַק הַחִירִק כָּשֵׁשׁ יו"ד אֲצִלָּהּ נִקְרֵאת ת"ג וְכָשֶׁאֵין נִקְרֵאת ת"ק: (יד) בְּכָךְ. וּכְלַבְּד שֶׁיְּכוֹן, כִּי הַנְּגִינָה לְמִי שֶׁלֹּא הֻרְגַּל בָּהּ מַפְסִיד הַכַּוָּנָה, ד"מ: שֶׁבְּדִין, וְכֵן רְלִי אֲנִי עַבְדְּךָ כו' וְלִשְׁלֹמֹה עַבְדְּךָ לֹא קָרֵא; וְלָכֵן אִם אָפָה אוֹמֵר אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם בְּלֹא טַרְחָא מִשְׁמַע אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם וְאִפְשָׁר שֶׁגַּם אַתֶּר יִהְיֶה אֱלֹהֵיכֶם, אֲבָל בְּשֶׁאָפָה קוֹרֵא אֲנִי בְּטַעַם טַרְחָא אֵז מִשְׁמַע אֲנִי וְלֹא אַחַר וְכוּ'. וְאֵינוֹ רָחוֹק בְּעִינַי שְׁלָכְתְּחִלָּה סִיּם הַקָּבֵ"ה פָּרָשָׁה זוֹ כָּךְ כְּדֵי לְרַמֵּז הֵיחוּד בְּסוֹף ק"ש וְנִמְצָא הַמְסַיֵּם מְסַיֵּם כְּמָה שֶׁהַתְּחִיל, עכ"ל ע"ש. וְע"ש עוֹד בְּשֵׁם סֵפֶר שְׁתֵּי יְדוֹת שֶׁנָּתַב בְּשֵׁם מְהַרַ"מ דְּאִיתָא בְּזֹהַר רַבִּי פְּלוֹנִי מָצָא מַת וּבִדַּק בְּפִיו וּבְחָטְמוֹ וּבְעֵינָיו וְלֹא מָצָאָם בּוֹ, אָמַר בְּוַדַּאי לֹא נִזְהַר בְּדִבּוּקִים שֶׁבָּאָמֶת וַיָּצִיב עכ"ל:

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

"זֹנִים אַחֲרֵיהֶם", "אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר", "לֵאלֹהֵיכֶם אֲנִי", "אֱלֹהֵיכֶם אֱמֶת". גַּם כָּל תֵּבָה שֶׁתְּחִלָּתָהּ אָלֶף וְאָפְשָׁר שֶׁלֹּא יַרְגִּישֶׁנָּה בַּמַּבְטָא צָרִיךְ הַפֶּסֶק, כְּגוֹן "אֲשֶׁר אֲנֹכִי", "מִטֵּר אַרְצְכֶם", "וְעָצַר אֶת", "אֲשֶׁר ה'", "דִּבְרֵי אֱלֶה", "וַיֹּאמֶר ה' אֶל", "דַּבֵּר אֶל", "מִצְוֹת ה'", "אֲשֶׁר אַתֶּם", וְכֹל כֹּהֲאֵי גַוְנָא. גַּם כָּל תֵּבָה שֶׁתְּחִלָּתָהּ יו"ד צָרִיךְ לְהַדְגִּישׁ בְּמַבְטָא, שֶׁלֹּא יֵרָאֶה כְּאִלּוּ נִמְשֶׁכֶת אַחַר הַתֵּבָה שֶׁלְּפָנֶיהָ, כְּגוֹן "פֶּן יִפְתֶּה" לֹא יֵרָאֶה כְּאִלּוּ קוֹרֵא "פֶּנִיפְתֶּה" אוֹ "פֶּן אִיפְתֶּה", וְכֵן בְּתֵבַת "יְרִבוּ" וְכֹל כֹּהֲאֵי גַוְנָא: **כה** (לה) יֵשׁ לְזָהֵר. (כ) וְלֹא הַזְהִירוּ עַל קְרִיאַת שְׁמַע, אֶלָּא מִשּׁוּם שֶׁמְּסוּרָה לַכֹּל וְיֵשׁ בָּהּ יִחוּד שֵׁמוֹת: **כג** (לו) הַנָּח. (כמ) שְׁן"א הַנִּחְשֶׁפֶת נִקְרֵאת נָח, כְּגוֹן בְּסוֹף תֵּבָה, אוֹ בְּאֶמְצַע תֵּבָה הַבָּאָה אַחַר תְּנוּעָה קְטַנָּה, וּשְׁוְ"א נָד נִקְרָא הַמִּתְנוֹעֵעַת, כְּגוֹן בְּרֹאשׁ תֵּבָה, אוֹ בְּאֶמְצַע תֵּבָה הַבָּאָה אַחַר תְּנוּעָה גְּדוֹלָה. וְסִימָן תְּנוּעָה גְּדוֹלָה: "פִּתּוּחֵי חוֹתָם", רַק הַחִירִק כְּשֵׁשׁ יו"ד אֲצִלָּהּ נִקְרֵאת תְּנוּעָה גְּדוֹלָה וּכְשֶׁאֵין יו"ד אֲצִלָּהּ נִקְרֵאת תְּנוּעָה קְטַנָּה: **כד** (לו) בָּן. אַף (כמ) שֶׁצָּרִיךְ לְדַיֵּק בְּמָקוֹם הָרָאוּי לְהַפְסִיק לְפִי הָעִנְיָן כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה טַעַם וְהֶבְנָה לְדִבְרָיו, עַל־כֵּן יִרְאֶה לִקְרוֹתָהּ בְּנַחַת, דְּאִי לָאו הָכִי יִשְׁתַּנֶּה לְפָעָמִים הֶבְנַת דִּבְרָיו עַל־יְדֵי זֶה[27]: **(לח) בְּכָךְ.** וּבִלְבַד (כנ) שֶׁיְּכַוֵּן, כִּי הַנְּגִינָה לְמִי שֶׁלֹּא הֻרְגַּל בָּהּ מַפְסִיד הַכַּוָּנָה: **כה** (לט) **כְּשֶׁיֹּאמַר 'וּקְשַׁרְתָּם לְאוֹת'.** וְכֵן (כד) **בְּפָרָשָׁה** שְׁנִיָּה כְּשֶׁמַּזְכִּיר עִנְיַן תְּפִלִּין צָרִיךְ לְמַשְׁמֵשׁ[28]: **כו** (מ) **יֵשׁ נוֹהֲגִים וְכוּ'.** לְעִנְיַן אִם יוֹצֵא בִּקְרִיאַת שְׁמַע עַל־יְדֵי אַחֵר שֶׁיְּכַוֵּן לְהוֹצִיאוֹ, עַיֵּן בְּכַמָּגַ־אַבְרָהָם וּפְרִי־מְגַדִּים, וְרֹב הָאַחֲרוֹנִים סוֹבְרִים דְּיוֹצֵא בָּזֶה[29], וְעַדַיִן זֶה מְהֹרְהוֹר, דְּהִרְהוּר לָאו כְּדִבּוּר דָּמֵי, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בָּזֶה דִּשּׁוֹמֵעַ כְּעוֹנֶה. וְכָתַב עוֹלַת־תָּמִיד: וְנִרְאֶה דְּדַוְקָא בְּמִבִּין הַלָּשׁוֹן, וְאָפְלוּ בִּלְשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ בְּעִנְיָן דַּוְקָא שֶׁיָּבִין הַשּׁוֹמֵעַ, עַיֵּן בְּסִימָן הַגְּדוֹלָה הֵבִיא בְּשֵׁם בִּרְכַּת־אַבְרָהָם, דְּדַוְקָא בְּיָחִיד הַמּוֹצִיא אֶת הַיָּחִיד, אֲבָל יָחִיד הַמּוֹצִיא אֶת הָרַבִּים אוֹ יָחִיד הַמּוֹצִיא אֶת הַשָּׁנַיִם בִּבְרַכַּת־הַמָּזוֹן, אֲפִלּוּ אֵינָם מְבִינִים בִּלְשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ יוֹצְאִים[31]: **א** (א) **וְלֹא דִקְדֵּק.** אֵין הָעִנְיָן שֶׁלֹּא הִזְכִּיר הַתֵּבוֹת וְהָאוֹתִיּוֹת, שֶׁבְּוַדַּאי לֹא יָצָא, אֲבָל עִנְיָן לֹא דִקְדֵּק הוּא שֶׁלֹּא נָתַן רֶוַח בֵּין הַדְּבָקִים[1] אוֹ שֶׁלֹּא הִתְיז הֵזִ' שֶׁל "תִּזְכְּרוּ" וְכִדּוֹמֶה, וְכַנַ"ל בְּסִימָן סא [בַּ"ח וְא"ר בְּשֵׁם הַחִנּוּךְ, וְכֵן מוֹכֵח מִפֵּרוּשׁ"י שָׁם בְּמִתְנִיתִין דַּף ט"ו ע"ש, וּמַהֲגָמָרָא שָׁם ע"ב עי"ש]:

(ב) יָצָא. מִכָּל מָקוֹם יִזָּהֵר מְאֹד לְכַתְּחִלָּה בָּזֶה. וְאִיתָא בְּשֵׁ"ס: הַמְדַקְדֵּק בָּהֶן, שְׁכָרוֹ שֶׁמְּצַנְּנִין לוֹ גֵּיהִנֹּם. שֶׁהוּא מִדָּה כְּנֶגֶד מִדָּה, שֶׁמֵּאַחַר שֶׁהוּא מְעוֹרֵר

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(כ) בֵּית־יוֹסֵף בְּשֵׁם רַד"ק: (כמ) מָגֵן־אַבְרָהָם: (כנ) בֵּית־יוֹסֵף: (כג) דְּרָכֵי־מֹשֶׁה: (כד) מוּכָח מֵהַגָּהָ"א וְהַבַּ"ח לְעֵיל בְּסִימָן כח:

בְּאוּר הֲלָכָה

* **יָכוֹל לִקְרוֹתָהּ בְּכָל לָשׁוֹן.** עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה בְּמַה שֶׁכָּתַבְנוּ: וְהוּא הַדִּין בִּתְפִלָּה דִּבְקִדּוּשׁ וּבִרְכַּת־הַמָּזוֹן וְקִדּוּשׁ וְכוּ'. וְהִנֵּה אַף שֶׁהַמַּגֵּן־אַבְרָהָם כָּתַב בְּשֵׁם הַתּוֹסָפוֹת דִּבְקִדּוּשׁ וּבִרְכַּת הַמָּזוֹן וְהַמַּגִּיד וְכוּ' [הק"ע עַל הַיְרוּשַׁלְמִי פ"ז דְּסוֹטָה וּבְסֵפֶר מִגֵּן־גִּבּוֹרִים וּבְהַגָּהוֹת ר"א לְאַנְדָא] וְהַבְּרִיחוּ מִבֵּין הַלָּשׁוֹן יָצָא, עַיֵּן בְּפֵרוּשׁ־מִגְדִּים שֶׁמְּסַתְּפֵק בָּזֶה, וּמַהֲתַמָּה שֶׁהֵעִלִּים עֵינָיו מִדְּבָרָיו הַלְּבוּשׁ בְּסִימָן קצג שֶׁכָּתַב כַּהֲדֵיא שָׁם דְּהַמְכָרֵךְ יוֹצֵא אַף אִם אֵינוֹ מֵבִין הַלָּשׁוֹן, וּבֶאֱמֶת שָׁם בְּסִימָן קצג לֹא נִסְתַּפֵּק בָּזֶה כְּלָל וְהִעְתִּיק שָׁם דִּבְרֵי הַלְּבוּשׁ לְדִינָא, וְכֵן כָּתוּב לְדִינָא לְמַעֲשֶׂה בְּהַגָּהוֹת ר' אֶלְעָזָר לְאַגְדָא בְּפֶרֶק ז דְּסוֹטָה, עַיֵּן שָׁם. וּמַה שֶּׁכָּתַבְנוּ עוֹד בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה דָּזֶה אֵין מָצוּי וְכוּ', מִשּׁוּם דְּלַעֲנִיּוּת דַּעְתִּי גָּרְאָה דְּבָלְאוֹ הָכִי בְּוַדַּאי לֹא יָצָא בִּקְרִיאַת שְׁמַע, כִּי אַף אִם נֹאמַר דְּמַה שֶּׁאָמְרִינַן "בְּכָל לָשׁוֹן שֶׁאַתָּה שׁוֹמֵעַ" לֹא קַאי עַל לְשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ, דְּבוֹ אֲפִלּוּ אֵינוֹ שׁוֹמֵעַ אוֹתוֹ כְּלָל לֹא נִתְבַּשֵּׁל מִמֶּנּוּ שֵׁם לָשׁוֹן עַל־יְדֵי זֶה, עַל־כָּל־פָּנִים מִי עָדִיף מֵאַם קָרָא וְלֹא כַּוֵּן דְּלֹא יָצָא? עַל־כֵּן כָּתַבְתִּי דָּזֶה אֵין מָצוּי וְכוּ'. וְעַד עוֹד דִּנְרָאֶה לִי בְּפִשְׁטוּת, דְּאוֹתָן דְּבָרִים הַנֶּאֱמָרִין בְּכָל לָשׁוֹן הוּא דַּוְקָא אִם אֲנָשִׁי אוֹתוֹ הַמְּדִינָה מְדַבְּרִין כָּךְ, אֲבָל אִם אֲנָשֵׁי הַמְּדִינָה אֵינָם יְכוֹלִין לְדַבֵּר זֶה הַלָּשׁוֹן, וְאַף הוּא וְעוֹד אֵיזֶה אֲנָשִׁים יְחִידִים יוֹדְעִים זֶה הַלָּשׁוֹן, זֶה לֹא נֶחְשָׁב לְשׁוֹן כְּלָל לְמְדִינָה זוֹ שֶׁאֵינָהּ מְפֹרֶשֶׁת בְּדוֹ הַלָּשׁוֹן; דְּבִשְׁלָמָא לְשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ הוּא לָשׁוֹן מִצַּד הָעֶצֶם, מַה שֶּׁאֵין כֵּן שְׁאָר לָשׁוֹן אֵינוֹ כִּי אִם מִצַּד הֶסְכֵּם הַמְּדִינָה, וְכֵיוָן שֶׁאֵין אֲנָשֵׁי הַמְּדִינָה זוֹ מְכִירִין בְּלָשׁוֹן זֶה לֹא נִקְרָא לָשׁוֹן כְּלָל. וּרְאִיָּה לִדְבָרֵי מְקֹרָשִׁין ר' ע"א: דְּאוֹמֵר חֲרוּפָתִי, בֵּיהוּדִית מְקֻדֶּשֶׁת[2], שֶׁכֵּן בֵּיהוּדִית קוֹרִין לַאֲרוּסָה חֲרוּפָה, אֲבָל בִּשְׁאָרֵי מְקוֹמוֹת אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת, אַף שֶׁשְּׁנֵיהֶם כּוֹנוּ לְשֵׁם קְדוּשִׁין וְקִדּוּשִׁין הוּא בְּכָל לָשׁוֹן, אַף־עַל־פִּי־כֵן בֵּינַיִם דְּאֵין לְשׁוֹן זֶה לְשׁוֹן קְדוּשִׁין בָּאוֹתוֹ מָקוֹם, הֲרֵי כְּאִלּוּ נָתַן כֶּסֶף וְלֹא אָמַר כְּלוּם, דְּאֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת, וְכֵן כָּתַב הָרַא"ש וְשֻׁלְחָן־עָרוּךְ דְּבְעִנְיַן שֶׁיֹּאמַר לְשׁוֹן קְדוּשִׁין שֶׁבְּאוֹתוֹ מָקוֹם [לְבַד דִּעַת הָרַמְב"ם דְּמַחְמִיר בְּחֲרוּפָתִי]. וּכְעֵין זֶה מָצָאתִי כָּתוּב גַּם־כֵּן בְּרִיטְבָ"א עַל הָאַלְפַס שֶׁל נְדָרִים רֵישׁ פֶּרֶק קַמָּא, דְּבְכָל

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél (France) : 01.80.91.62.91
Tél (Israël) : +972.77.466.03.32
contact@torah-box.com

(ג) בְּכָל (א) [א] לָשׁוֹן. גוְיִזָּהֵר מִדִּבְרֵי שִׁבּוּשׁ שֶׁבְּאוֹתוֹ לָשׁוֹן וְיִדַקְדֵּק בּוֹ כְּמוֹ בִּלְשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ: **ג** (ד) דצָרִיךְ (ה) לְהַשְׁמִיעַ לְאָזְנוֹ מַה שֶּׁמּוֹצִיא בְּפִיו. *וְאִם לֹא הִשְׁמִיעַ לְאָזְנוֹ יָצָא, (ו) וּבִלְבַד שֶׁיּוֹצִיא בִּשְׂפָתָיו: **ד** האִם מֵחֲמַת חֹלִי אוֹ אֹנֶס אַחֵר קָרָא קְרִיאַת שְׁמַע בְּלִבּוֹ (ב) [ב] (ז) *יָצָא: הגה (ח) *וְאַף לְכַתְּחִלָּה יַעֲשֶׂה (ג) [ג] כֵּן, אִם הוּא בְּמָקוֹם שֶׁאֵינוֹ נָקִי לְגַמְרֵי וְאֵינוֹ יָכוֹל לְנַקּוֹתוֹ מִשּׁוּם אֹנֶס יְהַרְהֵר בְּלִבּוֹ, וּבִלְבַד (ט) *שֶׁלֹּא יְהֵא הַמָּקוֹם מְטֻנָּף

ג ר"מ פֶּרֶק ב מֵהִלְכוֹת קְרִיאַת שְׁמַע **ד** בְּרָכוֹת ט"ו וּכְתַנָּא קַמָּא **ה** סֵפֶר אָרְחוֹת חַיִּים לְדַעַת הַיְרוּשַׁלְמִי

שַׁעֲרֵי תְשׁוּבָה

[א] **לָשׁוֹן**. עבה"ט. וְעַיֵּן לְעֵיל סי' נו"ן ס"ק ב בְּמג"א וְיַד־אֶפְרַיִם שָׁם וְעַיֵּן לְקַמָּן ס"ס קפ"א לְעִנְיַן תְּפִלָּה בְּכָל לָשׁוֹן וּמ"ש בְּיַד־אֶפְרַיִם שָׁם: [ב] **יָצָא**. עבה"ט. וְעַיֵּן בְּשַׁאֲגַת־אַרְיֵה סי' ז שֶׁהֶאֱרִיךְ בִּמְדַבֵּר וְאֵינוֹ שׁוֹמֵעַ דְּחַיָּב בְּק"ש וּבְכָל הַמִּצְוֹת הַתְּלוּיִין בְּדִבּוּר־פֶּה וְאעפ"י שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְהַשְׁמִיעַ לְאָזְנוֹ לֵית לָן בָּהּ, וְאִם שׁוֹמֵעַ וְאֵינוֹ מְדַבֵּר ג"כ יָצָא ע"י הִרְהוּר הַלֵּב, וְאֵין זֶה דּוֹמֶה אֶל דָּבָר הָרָאוּי לְבִילָה ע"ש: [ג] **כֵּן**. עבה"ט. וְעַיֵּן לְעֵיל בְּשַׁעֲרֵי־תְשׁוּבָה סי' ד ס"ק כח מ"ש בְּדִין זֶה בְּשֵׁם הַבִּרְכֵּי־יוֹסֵף:

בַּאֵר הֵיטֵב

(א) **לָשׁוֹן**. וְדַוְקָא שֶׁמֵּבִין הַלָּשׁוֹן וְה"ה בִּתְפִלָּה וּבה"מ, אֲבָל קִדּוּשׁ וּבִרְכַּת הַפֵּרוֹת וּבִרְכַּת הַמִּצְוֹת וְהַלֵּל יוֹצֵא אֲפִלּוּ אֵינוֹ מֵבִין הַלָּשׁוֹן, תוס' רפ"ז דְּסוֹטָה מ"א. וְע"ל סי' קצג ס"א וְעַיֵּן בשכנה"ג: (ב) **יָצָא**. וְכ"ש דְּיוֹצֵא בְּשׁוֹמֵעַ ק"ש מֵאַחֵר, ע"ת וְכ"כ מהרא"ם ח"א סי' מא וְעַיֵּן מ"א סי' סא ס"ק טז. וְכָתַב ע"ת וְנִרְאֶה דְּדַוְקָא בְּמֵבִין הַלָּשׁוֹן, וַאֲפִלּוּ בְּלה"ק בְּעִנְיָן דַּוְקָא שֶׁיָּבִין הַשּׁוֹמֵעַ, עַיֵּן סי' קצג ס"א. וּבְשכנה"ג הֵבִיא בְּשֵׁם בִּרְכַּת־אַבְרָהָם דְּדַוְקָא בְּיָחִיד הַמּוֹצִיא אֶת הַיָּחִיד, אֲבָל יָחִיד הַמּוֹצִיא אֶת הָרַבִּים אוֹ יָחִיד הַמּוֹצִיא אֶת הַשְּׁנַיִם בְּבִרְכַּת־הַמָּזוֹן אֲפִלּוּ אֵינָם מְבִינִים בִּלְשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ יוֹצְאִים ע"ש. כָּתַב הַפְּר"ח מִסְתַּבְּרָא שֶׁכְּשֶׁיִּסְתַּלֵּק הָאֹנֶס, אִם עֲדַיִן לֹא עָבַר זְמַן ק"ש מְחֻיָּב לַחֲזֹר וְלִקְרוֹתָהּ, דְּהָא קי"ל הִרְהוּר לָאו כְּדִבּוּר דָּמֵי ע"ש, וְהַיַּד־אַהֲרֹן חוֹלֵק עָלָיו וּפָסַק דְּאֵינוֹ חַיָּב לַחֲזֹר וְלִקְרוֹת ק"ש כֵּיוָן שֶׁכְּבָר יָצָא י"ח כְּשֶׁהִגִּיעַ זְמַן ק"ש בְּהִרְהוּר, דְּבְאוֹתָהּ שָׁעָה שֶׁהָיָה אָנוּס הִרְהוּר כְּדִבּוּר דָּמֵי ע"ש: (ג) **כֵּן**. מִזֶּה יֵשׁ לִלְמֹד בְּמִי שֶׁצָּמֵא בַּלַּיְלָה בְּמִטָּתוֹ שֶׁא"א לוֹ לִטֹּל יָדָיו וּלְבָרֵךְ יְהַרְהֵר הַבְּרָכָה בְּלִבּוֹ וְיִשְׁתֶּה, ט"ז. (וּבְסֵפֶר אֵלִיָּה רַבָּה חוֹלֵק עָלָיו ע"ש וְהֵבִיא ג"כ בְּשֵׁם פְּרִישָׁה שֶׁחוֹלֵק עַל הַב"י, דִּבְכָל

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

עַצְמוֹ בָּזֶה וּמַנִּיעַ אֶת חֻמּוֹ הַטִּבְעִי לְדַקְדֵּק בְּאוֹתִיּוֹת, וּבִשְׂכַר זֶה הַחֹם הַטִּבְעִי שֶׁהוּא מְעוֹרֵר מְצַנְּנִין לוֹ כְּנֶגְדּוֹ חֹם אַחֵר, שֶׁהוּא בְּגֵיהִנֹּם [ב"י]: **ב (ג) בְּכָל לָשׁוֹן**. וְדַוְקָא שֶׁמֵּבִין בְּאוֹתוֹ הַלָּשׁוֹן, וְהוּא הַדִּין בִּתְפִלָּה וּבִרְכַּת־הַמָּזוֹן וּבְקִדּוּשׁ וּבִרְכַּת הַמִּצְוֹת וְהַפֵּרוֹת וְהַלֵּל [אחרונים ועיין בבה"ל]. וְכָל זֶה מִצַּד הַדִּין, אֲבָל לְמִצְוָה מִן הַמֻּבְחָר הוּא דַּוְקָא בִּלְשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ[3], כֵּן כָּתַב הַבַּ"ח בְּסִימָן קצג. וְעַיֵּן בְּסִפְרֵי הָאַחֲרוֹנִים, דְּבְיָמֵינוּ אַף מִצַּד הַדִּין יֵשׁ לִזָּהֵר שֶׁלֹּא לִקְרוֹתָהּ בְּלָשׁוֹן אַחֵר כִּי אִם בִּלְשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ, כִּי יֵשׁ כַּמָּה וְכַמָּה תֵּבוֹת שֶׁאֵין אָנוּ יוֹדְעִים אֵיךְ לְהַעְתִּיקָם הֵיטֵב, כְּגוֹן תֵּבַת "וְשִׁנַּנְתָּם" יֵשׁ בּוֹ כַּמָּה בֵּאוּרִים: אֶחָד לָשׁוֹן לִמּוּד, וְאֶחָד לָשׁוֹן חִדּוּד, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲזַ"ל: שֶׁיְּהוּ דִּבְרֵי־תוֹרָה מְחֻדָּדִין בְּפִיךָ, שֶׁאִם יִשְׁאָלְךָ אָדָם דָּבָר אַל תְּגַמְגֵּם וְתֹאמַר לוֹ, וְכֵן כַּמָּה וְכַמָּה תֵּבוֹת שֶׁבִּקְרִיאַת שְׁמַע שֶׁאֵין אָנוּ יוֹדְעִין הֵיטֵב בֵּאוּרוֹ עַל לָשׁוֹן אַחֵר, כְּגוֹן תֵּבַת "אֶת" וְתֵבַת "לְטֹטָפֹת" וְכַדּוֹמֶה. אֲבָל כְּשֶׁאָנוּ קוֹרְאִין שְׁמַע בִּלְשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ, וְכֵן בִּתְפִלָּה וּבִרְכַּת־הַמָּזוֹן וְקִדּוּשׁ וּשְׁאָרֵי בְּרָכוֹת, אֲפִלּוּ אִם אֵינוֹ מֵבִין הַלָּשׁוֹן יָצָא, דְּזֶה אֵינוֹ מָצוּי שֶׁבֶּן־יִשְׂרָאֵל לֹא יֵדַע בֵּאוּר הַפָּסוּק רִאשׁוֹן שֶׁבִּקְרִיאַת שְׁמַע שֶׁהַכַּוָּנָה בּוֹ לְעִכּוּבָא, וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּסִימָן סג סָעִיף ד: **ג (ד) צָרִיךְ וְכוּ'**. מִדְּרַבָּנָן [ב"ח]. וְדַעַת הָרַאֲבַ"ד, הוּבָא בְּחִדּוּשֵׁי הָרַשְׁבָּ"א, דְּהוּא מִדְּאוֹרַיְתָא לְכַתְּחִלָּה: **(ה) לְהַשְׁמִיעַ לְאָזְנוֹ**. בִּקְרִיאַת שְׁמַע[4], וְהוּא הַדִּין בְּבִרְכוֹתֶיהָ, וּכְדִלְקַמָּן ר"ר סָעִיף ג: **(ו) וּבִלְבַד וְכוּ'**[5]. אֲבָל אִם הִרְהֵר בְּלִבּוֹ לֹא יָצָא, דְּקַיְמָא לָן הִרְהוּר לָאו כְּדִבּוּר דָּמֵי, וְעַיֵּן בְּבֵאוּר הֲלָכָה: **ד (ז) יָצָא**. הַאי "יָצָא" לֹא לְגַמְרֵי קָאָמַר, דְּהָא קַיְמָא לָן הִרְהוּר לָאו כְּדִבּוּר דָּמֵי[7], אֶלָּא רוֹצֶה לוֹמַר, דְּעַל־כָּל־פָּנִים בְּשָׁעָה שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְדַבֵּר יְהַרְהֵר קְרִיאַת שְׁמַע בְּלִבּוֹ[8], וְהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא יִקְבַּע לוֹ שָׂכָר עֲבוּר זֶה, אֲבָל בְּעֶצֶם אֵינוֹ יוֹצֵא בָּזֶה. עַל־כֵּן כְּשֶׁיִּסְתַּלֵּק הָאֹנֶס, אִם עֲדַיִן לֹא עָבַר זְמַן קְרִיאַת שְׁמַע מְחֻיָּב לַחֲזֹר וְלִקְרוֹתָהּ[9] [הַסְכָּמַת רֹב אַחֲרוֹנִים. וְעַיֵּן בְּבֵאוּר הֲלָכָה]: **(ח) וְאַף לְכַתְּחִלָּה**[10] **וְכוּ'**. כָּתַב הַטַּ"ז: מִזֶּה יֵשׁ לִלְמֹד בְּמִי שֶׁצָּמֵא בַּלַּיְלָה בְּמִטָּתוֹ שֶׁאִי אֶפְשָׁר לוֹ לִטֹּל יָדָיו וּלְבָרֵךְ, יְהַרְהֵר הַבְּרָכָה בְּלִבּוֹ וְיִשְׁתֶּה. וּבְסֵפֶר מַטֵּה־יְהוּדָא חוֹלֵק עָלָיו וְכָתַב, דַּהֲרֵי אֶפְשָׁר לוֹ לַעֲמֹד וְלִטֹּל יָדָיו, וְאֵין דּוֹמֶה לְחוֹלֶה וּלְאָנוּס, דְּאֵין דָּנִין אֶפְשָׁר מִשֶּׁאִי אֶפְשָׁר; וַאֲפִלּוּ אִם אֵין לוֹ מַיִם עַל הַנְּטִילָה וְהַשְּׁתִיָּה אוֹ שֶׁקָּשֶׁה לוֹ לַעֲמֹד מִפְּנֵי הַקֹּר, הֲרֵי (א) יוּכַל לְקַנֵּחַ יָדָיו בַּכֹּתֶל אוֹ בְּכָל מִידֵי דִּמְנַקֵּי, וְזֶה מַהֲנֵי אֲפִלּוּ כְּשֶׁיּוֹדֵעַ בְּוַדַּאי שֶׁנָּגַע בְּיָדָיו בִּמְקוֹמוֹת הַמְכֻסִּים, וּכְדִלְעֵיל בְּסִימָן ד סָעִיף כב וְכג[11]: **(ט) שֶׁלֹּא יְהֵא וְכוּ'**. וְאִם הַמָּקוֹם

בֵּאוּר הֲלָכָה

לָשׁוֹן הַיְנוּ הַלָּשׁוֹן שֶׁמְּדַבְּרִים בְּאוֹתוֹ מָקוֹם. וּלְפִי זֶה תֵּדַע לְנָכוֹן דְּמַה שֶּׁכָּתַבְנוּ בְּמִשְׁנָה בְרוּרָה דְּצָרִיךְ גַּם־כֵּן שֶׁיָּבִין בְּזֶה הַלָּשׁוֹן, הַיְנוּ דְּאֵינוֹ מוֹעִיל מַה שֶּׁאַנְשֵׁי הַמְּדִינָה מְדַבְּרִים בְּזֶה הַלָּשׁוֹן, וְהַתּוֹסָפוֹת שֶׁמְּקִלִּין בְּקִדּוּשׁ וּבִרְכַּת הַמִּצְוֹת וְכוּ' הוּא דַּוְקָא בְּאֹפֶן זֶה*): * **וְאִם לֹא הִשְׁמִיעַ לְאָזְנוֹ יָצָא**. אֲפִלּוּ בִּקְרִיאַת שְׁמַע, וְכָל־שֶׁכֵּן בִּשְׁאָרֵי מִצְוֹת, כְּדְאִיתָא בִּבְרָכוֹת ט"ו ע"א בַּגְּמָרָא, וְכֵן פָּסְקוּ כָּל הַפּוֹסְקִים. וּתְמִיָּה רַבָּה עַל הַשַּׁעֲרֵי־תְשׁוּבָה וְהַבִּרְכֵּי־יוֹסֵף לְקַמָּן בְּסִימָן קפה שֶׁהֶעְתִּיקוּ בְּשֵׁם הַסֵּפֶר חֲרֵדִים דְּרֹב הַפּוֹסְקִים סוֹבְרִים דְּאִם לֹא הִשְׁמִיעַ לְאָזְנוֹ לֹא יָצָא, דְּהוּא נֶגֶד גְּמָרָא מְפֹרָשׁ הַנַּ"ל. וְאוּלַי כַּוָּנָתוֹ דְּלֹא יָצָא הַמִּצְוָה מִן הַמֻּבְחָר מִן הַתּוֹרָה, דִּבַהֲלָכוֹת גְּדוֹלוֹת וּבְרִי"ף וּשְׁאִלְתּוֹת סִיְּמוּ עַל זֶה: דִּכְתִיב "שְׁמַע" הַשְׁמַע לְאָזְנֶיךָ וְכוּ', וְצָרִיךְ עִיּוּן[6]: * **יָצָא**. עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְרוּרָה בְּמַה שֶּׁכָּתַבְנוּ "עַל־כֵּן כְּשֶׁיִּסְתַּלֵּק הָאֹנֶס", כֵּן הוּא הַסְכָּמַת הַפְּרִי חָדָשׁ וְאֵלִיָּה רַבָּה וּמַטֵּה־יְהוּדָא וּבִנְיַן־עוֹלָם וְהַמָּגֵן־גִּבּוֹרִים וְעוֹד אַחֲרוֹנִים, דְּלֹא כְּהַמְּקִלִּין בָּזֶה. וְהַפְּרִי־מְגָדִים רָצָה לְצַדֵּד וְלוֹמַר דְּהַמְחַבֵּר פּוֹסֵק כְּמַאן דְּאָמַר מִדְּאוֹרַיְתָא הִרְהוּר כְּדִבּוּר דָּמֵי, וּבְבֵית־יוֹסֵף בְּסִימָן זֶה וּבְסִימָן פה וּבְסִימָן קפה לֹא מַשְׁמַע כֵּן, וְכֵן מוּכָח מִבֵּאוּר הַגְּר"א דְּהַמְחַבֵּר בְּעַצְמוֹ סוֹבֵר הִרְהוּר לָאו כְּדִבּוּר דָּמֵי. וּבֶאֱמֶת בְּעִקַּר הַדִּין אִי הִרְהוּר כְּדִבּוּר דָּמֵי אוֹ לֹא אֵין רָאוּי לְהִסְתַּפֵּק בָּזֶה, אַחֲרֵי דְּדַעַת רֹב הָרִאשׁוֹנִים וְכִמְעַט כֻּלָּם נוֹטִים דְּלָאו כְּדִבּוּר דָּמֵי, הֲלֹא הֵמָּה הָרַבֵּנוּ חֲנַנְאֵל וְהָאֶשְׁכּוֹל וְהָרַבֵּנוּ יוֹנָה וְהָרֹא"שׁ וְהָאוֹר זָרוּעַ וְהָרַאֲבַ"ד וְהַמָּרְדְּכַי וְהַטּוּר וְהָרַבֵּנוּ יְרֻחָם וְהַשֻּׁלְחָן־עָרוּךְ, כֻּלָּם פָּסְקוּ דְּהִרְהוּר לָאו כְּדִבּוּר דָּמֵי, וְכֵן מוּכָח גַּם־כֵּן דַּעַת רַשִׁ"י בִּבְרָכוֹת דַּף ט"ו ע"א בְּד"ה בְּלִבּוֹ שֶׁלֹּא הִשְׁמִיעַ לְאָזְנוֹ, מַשְׁמַע אֲבָל בְּהִרְהוּר לֹא, וְכִדְפֵּרֵשׁ הָרֹא"שׁ וְרַבֵּנוּ יוֹנָה וּשְׁאָר הָרִאשׁוֹנִים לִבְרַיְתָא זוֹ, וְכֵן הַמָּאוֹר בְּפֶרֶק מִי שֶׁמֵּתוֹ מְפָרֵשׁ לִבְרַיְתָא זוֹ כֵּן [רַק שֶׁרָאִיתִי חִדּוּשׁ בִּדְבָרָיו, דְּמַשְׁמַע מִנֵּהּ קְצָת שָׁם דְּהוּא פּוֹסֵק כְּרַב חִסְדָּא רַק מִשּׁוּם דְּהוּא סְפֵקָא דְּאוֹרַיְתָא, אִם־כֵּן לְדִידֵהּ בִּשְׁאָר בְּרָכוֹת אִם בֵּרַךְ עַל־יְדֵי הִרְהוּר יוֹצֵא בְּדִיעֲבַד, וּמִשְּׁאָר פּוֹסְקִים דִּכְתָבוּ סְתָמָא דַּהֲלָכָה כְּרַב חִסְדָּא מִכֹּחַ הַהִיא סוּגְיָא דְּשַׁבָּת ק"נ לֹא מַשְׁמַע כֵּן, גַּם הוּא בְּעַצְמוֹ כָּתַב שָׁם לְבַסּוֹף דְּרַב חִסְדָּא עֲדִיפָא מִכֹּחַ הַהִיא סוּגְיָא, מַשְׁמַע דְּלֹא בְּרִירָא לֵהּ דַּעְתּוֹ בָּזֶה, גַּם מִטּוּר וְשֻׁלְחָן־עָרוּךְ לְקַמָּן בְּסִימָן רו מַשְׁמַע דְּהוּא הַדִּין בִּשְׁאָר בְּרָכוֹת דְּרַבָּנָן], וְכֵן הָאֵלִיָּה רַבָּה כָּתַב דְּכָל הַפּוֹסְקִים שֶׁרָאָה כֻּלָּם סוֹבְרִים דְּהִרְהוּר לָאו כְּדִבּוּר דָּמֵי, לְבַד מֵהָרַמְבַּ"ם וְהַסְּמַ"ג שֶׁסּוֹבְרִין דִּבְרָכוֹת, אֲפִלּוּ בִּרְכַּת־הַמָּזוֹן שֶׁהוּא דְּאוֹרַיְתָא, הִרְהוּר כְּדִבּוּר דָּמֵי בְּדִיעֲבַד; וְרִיא"ז מַפְרִיז עַל הַמִּדָּה, דַּאֲפִלּוּ בִּקְרִיאַת שְׁמַע הִרְהוּר כְּדִבּוּר דָּמֵי. וְכֵיוָן דְּכָל הָרִאשׁוֹנִים חוֹלְקִין עֲלֵיהֶם, לְהָכִי סָתְמוּ הַטּוּר־שֻׁלְחָן־עָרוּךְ דְּלֹא כְּוָתַיְהוּ, וְכֵן כָּתַב הַבַּ"ח וְאֵלִיָּה רַבָּה וְהוּא פָּשׁוּט. וּבְחַיֵּי־אָדָם רָאִיתִי שֶׁכָּתַב, דְּמִי שֶׁהִרְהֵר הַבְּרָכָה בְּלִבּוֹ צָרִיךְ עִיּוּן; וְלַעֲנִיּוּת דַּעְתִּי, בְּבִרְכַּת־הַמָּזוֹן בְּוַדַּאי יַחֲזֹר וִיבָרֵךְ[12], וַאֲפִלּוּ בִּשְׁאָרֵי בְרָכוֹת, הַסּוֹמֵךְ עַל כָּל הָרִאשׁוֹנִים דִּלְעֵיל בְּוַדַּאי לֹא הִפְסִיד: * **וְאַף לְכַתְּחִלָּה וְכוּ'**. הַאי דִּינָא לָאו דַּוְקָא לְעִנְיַן קְרִיאַת שְׁמַע, דְּהוּא הַדִּין לְעִנְיַן תְּפִלָּה וּשְׁאָר בְּרָכוֹת, כַּמְבֹאָר בְּתַלְמִידֵי רַבֵּנוּ יוֹנָה [וּמַשְׁמַע שָׁם מִלְּשׁוֹנוֹ דְּמִדִּינָא אֵינוֹ יוֹצֵא בִּתְפִלָּה בְּהִרְהוּר, וְעַיֵּן לְקַמָּן בְּסִימָן קא בְּמָגֵן־אַבְרָהָם סְעִיף־קָטָן ב[13]]. וְלָאו דַּוְקָא אִם הַמָּקוֹם אֵינוֹ נָקִי, דְּהוּא הַדִּין אִם הוּא בְּעַצְמוֹ אֵינוֹ נָקִי לְגַמְרֵי כְּגוֹן שֶׁנָּגַע בְּיָדָיו בִּמְקוֹמוֹת הַמְכֻסִּים, דְּאִם הָיוּ יָדָיו אוֹ שְׁאָר מְקוֹמוֹת מִגּוּפוֹ מְטֻנָּפוֹת מַמָּשׁ, בְּוַדַּאי אֲפִלּוּ הַהִרְהוּר אָסוּר[14], כֵּן כָּתַב הַפְּרִי־מְגָדִים לְקַמָּן וְהוּא פָּשׁוּט. וְנִרְאֶה לִי דְּכָל זֶה אִם יוֹדֵעַ בְּוַדַּאי שֶׁמְּטֻנָּפוֹת, אֲבָל בְּסָפֵק אֶפְשָׁר דְּיֵשׁ לִסְמֹךְ וּלְהָקֵל בָּזֶה בְּעִנְיַן הִרְהוּר בְּכָל הַבְּרָכוֹת, לְבַד מִקְּרִיאַת שְׁמַע וּתְפִלָּה, לְפִי מַה דִּמְבֹאָר לְקַמָּן בְּסִימָן קפה סָעִיף ה, עַיֵּן שָׁם; אַךְ יֵשׁ לִדְחוֹת, דְּשָׁם רַק לְעִנְיַן דִּיעֲבַד; וּמִכָּל מָקוֹם אִם הוּא מְכֻסֶּה גַּם־כֵּן יֵשׁ לְהָקֵל, דְּיֵשׁ בָּזֶה גַּם־כֵּן דֵּעוֹת בֵּין הָרִאשׁוֹנִים: * **שֶׁלֹּא יְהֵא וְכוּ'**. עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְרוּרָה בְּמַה שֶּׁכָּתַבְנוּ לְעִנְיַן הַשְּׁתִיָּה בַּמֶּרְחָץ שֶׁשֶּׁלֹּא כַּדִּין הוּא, וְלִשְׁנָא דְּהַחַיֵּי־אָדָם גָּרַם לָהֶם לִטְעוֹת בָּזֶה. וּבֶאֱמֶת לַעֲנִיּוּת דַּעְתִּי דָּבָר זֶה פָּשׁוּט מְאֹד, דְּאֵין

*) הג"ה אָמְנָם עִיַּנְתִּי בְּסִימָן תרצ סָעִיף ט דִּלְכְאוֹרָה לֹא מַשְׁמַע כְּדִבְרֵינוּ, וְאוּלַי דִּבְמְגִלָּה הֵקֵלּוּ מִשּׁוּם פִּרְסוּם הַנֵּס. אוּלָם בְּרַ"ן שָׁם בְּהַאי עִנְיָנָא לֹא מַשְׁמַע כְּחִלּוּקֵנוּ, וְצָרִיךְ עִיּוּן לְמַעֲשֶׂה:

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(א) אֵלִיָּה רַבָּה וּפְרִי־מְגָדִים:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél (France) : 01.80.91.62.91
Tél (Israël) : +972.77.466.03.32
contact@torah-box.com